

אחרי שהתייאשה מן המהפיכה הבולשביקית עברה בארץ, כימעט במיקרה, והתכוונה להמשיך בדרכה לאמריקה, לולא הכירה כאן את נחמיה, שבא מאמריקה, ונישאה לו.

רווח היתה דינאמו של פעילות ציבורית. התמונות מראות אותה צועדת בתלכות האחד-במאי, אשה נמרצת, בעלת מבט להט, כימעט-קנאי.

לא קל לנוער רגיש להיות בן של אשה חזקה כזאת. לא קל היה לגדול בבית ששני ההורים בו נעדרים דרך-קבע, כשכל אחד מהם עוסק בפעילות ציבורית משלו — האב בהגנה ובאיגוד-המיקצועי, האם בעניינים חינוכיים ופוליטיים.

זקשה עוד יותר היתה המכה כאשר נטרה האם, להיות יצחק נער.

תמונות-הנעורים של יצחק רבין כבר מוגי לות צעיר בעל חזות אופיינית של נער מופנם, המתקשה בחברה, שפגוע לעצמו את ההתבודד דות וההינתקות מן החברה כמכניזם של הגנה עצמית.

הסוד החבו מאחרי החזית הקרה של רבין הוא רגיי שות אישית, הנסגרת בקלות. הדבר מוצא את ביטוי, לפעמים, כאשר במצב של לחץ נשברת לרגע השליטה העצמית. ברגע כזה עלול רבין להפליט פסוק בלתי-מחושב-מאד, כמו אותו פסוק שהטיח בפני אב שכול שהסגין נגדו: „אם זה לא מוצא חן בעיניך כאן, אתה יכול לרדת מהארץ“

העיושון הכפייתי, שממנו ניסח מדיסעם להשתחרר, הוא פימפטום דומה. זהו, כאילו, עשן הנפלט מתוך הריגועש פמוי.

טיבעי הוא שנער כזה מפתח לעצמו כלים למחשבה ולהלטה עצמית, כדי לפטור את עצמו מן הצורך לקיים יחסים הרוקים עם אחרים, להתייעץ עימם וליצור קוני סגור בחברה. את התכונות האלה הביא עימו רבין כאשר נכפתה עליו קאריירה שלא התכוון אליה.

רמטכ"ל ומדינה

אחרי שזכה בלחיצת-ידו של הנציב העליון הבריטי, הארולד מקיימיל השגוא, כחניך המצטיין ביר-תר שערב איסעם בבית-הספר החקלאי כדורי, התכוון להמשיך בלימודים באמריקה ולהיות למתנדס-מים, כיאה לצעיר שחונך כל חייו ל„הגשמה“ חקלאית. הגורל רצה אחרת.

מילחמת-העולם הראשונה הביאה את נחמיה רבין מי-ארצות-הברית לארץ-ישראל. מילחמת-העולם השניה, שפרצה לתע, מנעה מבנו לעבור מארץ-ישראל לארצות-הברית. רבין נשאר בארץ, נסחף חיש-מהר למעגל הפל-מ"ח, שהוקם על-ידי אירגון-ההגנה, שבו היה אביו כה פעיל. בהתקפה הבריטית על סוריה ולבנון, שהיו בידי כוחות וישי, שירת רבין לצד משה דיין, שאיבד בה את עינו.

הקאריירה הצבאית של רבין נמשכה 36 שנים רצוי פוח, כאשר עמד בראש הצבא שנחל ניצחון מזהיר במלחמת ששת-הימים, נודע לא רק כאינטלקטואל צבאי וכקצין-מטה מצטיין, אלא גם כאיש שניצח על צוות מזהיר של אלופים.

השנה שאנו את עצמם רבים: כיצד קרה שהרמטכ"ל, שהיה ידוע כאיש-צוות מוכחק, הפך בממשלה שליטי-החיד המהלים לבדו?

נדמה שהתשובה לכך היא פשוטה. צבא היה קל לרבין להסתיר את בדידותו. קצין-בכיר אינו נדרש גם בצבא לקבל את עצות סקודיו. ההחלטות אינן מתקבר לות ברוב-דיעות. גם במטכ"ל, אחרי שהקשיב לדברי האלו-פים, הרמטכ"ל הוא המחליט — והוא מחליט לבדו.

כאילו במיקרה, תאם אופיו האישי של רבין בדיוק את הנוהלים הצבאיים. אולי זוהי הסיבה לכך שהחזיק מעמד בצבא זמן כה רב, גם אחרי שרוב חבריו מהר-פלמ"ח נטשו את צה"ל, ואחרי שבן-גוריון התנכל לקאי ריירה הצבאית שלו במשך שנים רבות, מסני שהיה מוזהה עם אחדות-העבודה.

מעמדו של שגריר דומה, שוב כאילו במיקרה, למעי-מדו של קצין-בכיר. בשגרירות, השגריר הוא אדון כלי-יכול, כמו רב-חובל באונייה בלבים. השגריר מקבל הורי-אות מן הממשלה — אך הוא-הוא הסוסק היחיד בכל-ענייני השגרירות עצמה.

כאשר הגיע רבין לראשות-הממשלה, ציפו הכל ש-יהיה יושב-ראש צנוע, השומע בעצת הוולת והפועל על-פי דעת הרוב בממשלה. אשלייה זו התנפצה חוך כמה חודשים.

נמתכה, כי רבין אומנם מקשיב לדיעות שז מו שנראים לו כמכניזם בעניין, אך אינו משי-תף איש בתהליך גיבוש הדיעותיו וקבלת החלי-טותיו. אחרי חודשים אחדים של לימוד הנתוי-נים והכרת המציאות, בדרבו בכל תפקיד חדש, החל רבין נוחג כרמטכ"ל המדינה.

רמטכ"ל — ללא מטכ"ל, כי רבין לא היה זקוק לזמן רב כדי להבחין שהממשלה אינה דומה למטכ"ל. מכיוון שהיא מורכבת מעסקני-מילגות שאין להם הכישרים וההתמחות המינימליים הדרושים כדי לקבל החלטות רציניות, ניצבה לפניו בעייה טכנית: כיצד יוצרים מט-

רווח בהפגנת אחד במאי (1937)

רווח עם יצחק (מימין) ורחל

נחמיה רבין עם עלייתו ארצה

אודה, אך לא דומינגטית. אחרי פעילות סוציאליסטית במולדתו, אוקראינה, ברח לאמריקה, הפך שם ציוני, הצ-טרף לגדוד העברי שהתגייס שם במלחמת-העולם הרא-שונה, הגיע לארץ במיטגרת הצבא הבריטי הכיר כאן את רווח כהן.

הדמות דומינגטית במישפחה היתה רווח. בת סוחר-העצים חשיר והדתי תמסרח משהר נעוריה לפעילות מהפכנית סוציאליסטית ברוסיה, על רקע אנטי-ציוני. רק

ערב ועודת-ריכאט, כאשר הציעו האמרי-קאים ליגאל ארון להחזיר את יריחו למקד הוי-סיון, כדי להעניק לו מעמד בגדה המערבית ודהחליט את אש"ף, הבריק לו רבין: „לא נלך לבחירות ביגלל יריחו!“

כל שינוי בגדה המערבית מחייב בחירות. כל שינוי מהותי ברמת-הגולן עלול לפורר את הקואליציה. כך נותר לרבין רק תחום צר מאוד שבו הוא יכול לתמרן מבלי לסכן את קיום ממשלתו. תחום זה מוצה כימעט כליל בהסדר-החלקי, שהושג בסוף תשל"ה.

אולם בחולשה זו טמון כוח רב. כאשר היה ברור לכל שהדחיפה הקלה ביותר יכולה להפיל את הממשלה, נז-הרו הכל שלא לדחוף.

כי בכל משבר פוטנציאלי, צפה ועלתה מייד השאלה המעשית: מי יבוא במקומו? והתשובה שנתבקשה כימי-עט-מאלה היתה: אין אדם כזה.

מבחינה זו, היה רבין כמצב המאושר ביו-תר שפוליטיקאי יבול להימצא בו: לא היה כנמצא יורש אפשרי לכהונתו.

דימדומי המיסוד יצרו אדמה חרוכה בצמרת. למודחי ממשלת-המחלה, דיין ואבן, לא היה די כוח כדי לחזור. ספיר מת. אלון הסך עוזר טכני לרבין. מהבאלון של פרס יצא רוב האוויר. האיש היחיד בממשלה שיכול היה לבוא בחשבון, חיים צדוק, לא נראה די שונה כדי להצדיק שינוי.

שום אישיות חוץ-ממשלתית לא בלטה די הצורך כדי למשוך אליה התעניינות, כראש-ממשלה אפשרי.

לא היתה אטרנטיבה לרבין. מי שלא רצה בשינוי מהותי — כגון עליית הימין לשלטון — מוכרח היה לקבל את מרותו של האיש שנותר אחרון, לבדו. בזה כוחו.

איש ואחרי קיר-זכנית

מיהו איש זה? מה טיבו? ככל שהתרכו השילטון המעשי בידי, החריפה שאלה זו. היא נשאלה לא רק על-ידי זרים, ולא רק על-ידי איש-הרחוב בישראל, אלא גם על-ידי אנשי-הצמרת של המיסוד ועמיתיו ה-קרובים של יצחק רבין עצמו.

מי זה יצחק רבין?

היתה זו אחת השאלות הנוקבות של השנה. כי האיש אסוף מיסותרון. כימעט שאי-אפשר היה לעמוד על טיבו. אישיותו המקינה.

הדבר נובע מתכונתו העיקרית של רבין: המופנמות הקיצונית.

זהו תכונה חריגה מאוד אצל פוליטיקאים מיקצועיים. אין אדם פונה לפוליטיקה, אם אין לו שאיפה מפותחת מאוד להתבלט. להתפרסם, לעמוד במרכז אלומות הור-קורים. הפוליטיקאי מן המניין הוא אכסטרורט, האותב לפגיש אנשים ולפספט עימם, ללחץ ידיים, או להשי-תשפף עם המונים מריעים ולהינשא על גלי הערצתם.

רבין הוא ההיפך הגמור מטיפוס כזה. הוא אינטרוורט מוחלט. אין הוא מסוגל לנהל שיחית-חולין על-האדועל-דא, מה שנקרא באנגלית Small Talk. מבוכתו במעי-מדים ציבוריים כה בולטת, עד שהיא גורמת לאי-פעם אי-נוחות אצל הצופים בהם במקום, או בטלוויזיה. רק במאמץ כביר סיגל לעצמו חופשיות מינימלית, מן הסוג שהיה דרוש כדי להופיע, למשל, בחברת ראשי המדינות והמיפלגות הסוציאליסטיות בסטוקהולם.

אין לו כאריזמה. המופנמות שלו מפריעה גם להתי-בטאותו הפומבית. צורת-הדיבור המיוחדת לו, האיטית והחדגונית, עם הדגשות במקומות הלא-יכוניים במישפט, מעייפת את שומעיה. כימעט שאפשר לומר עליו, כמו שנאמר על הסנאטור האמריקאי הנרי גינסון: „אם הוא יכריז שפרצה שריפה, יירדמו הלהבות.“

הקושי היסודי של רבין הוא ביצירת מגע עם בני-אדם, כיהודים וכציונים. הוא כאילו מוקף קיר-זכוכית.

במבט השיטחי, יכול הדבר להיראות כהתנשאות של אדם יהיר, אך למעשה, קיר-הזכוכית הוא חומה של בית-סוהר, הסוגרת על רבין. אין ספק שבסתר ליבו הוא נכסף לפרוץ מתוכו — אילו רק יכול.

מופנמות קיצונית כזאת נובעת, בדרך-כזה, מביישנות של נער, שאז למד מעולם להתגבר עליה.

לכאורה, זהו תופעה בלתי-מוננת על רקע ילדותו. התמונות מראות את יצחק רבין כנער נאה, הצבר האיר-סייני לפי התדמית שנוצרה בשנים ההם, שלפני קום המדינה: גייגני ממוש, בהיר, אשכנזי ממוצא מיוחד-אירופי, בן העלית של ארץ-ישראל העובדת. בתי-הספר התאימו לדימוי: בית-התיכון האריסטוקרטי של צמרת תנועת-הפועלים בצפון תל-אביב הקטנה, בית-הספר ה-י תיכון בגיבעתי-השלושה, בית-הספר החקלאי כדורי — מעין איטון ואוכספורד של ארץ-ישראל העובדת.

מה גרם לידד כזה לחיות מופנם, עריכרי חסתגרות?

הרהגוש הסמוי

פסיכולוג עשוי ליחס תכונה זו לרקע המיוחד של מישפחת רבין. האב, נחמיה רוביצוב, היה דמות